

Zygmunt Bolesław KUKULSKI, prof. dr hab.

Urodził się 2 maja 1890 r. w Jaśle, jest synem Franciszka i Bronisławy z domu Dyląg. W latach 1901-1909 uczęszczał do szkoły w Jaśle, tam ukończył Państwowe Gimnazjum Klasyczne im. Króla Stanisława Leszczyńskiego. W roku akademickim 1909/1910 studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, a następnie przeniósł się na Wydział Filozoficzny tegoż uniwersytetu. W latach 1910-1914 studiował polonistykę i pedagogikę. W latach 1913/1914 rozpoczął pracę pedagogiczną w Gimnazjum św. Anny w Krakowie, przerwana na skutek służby wojskowej (1914-1917). W 1917 r. doktoryzował się na podstawie rozprawy: *Działalność pedagogiczna Tadeusza Czackiego*, Warszawa 1914. W latach 1918-1919 pracował jako urzędnik w Ekspozyturze Rady Szkolnej Krajowej. W 1920 r. przeniósł się na stałe do Lublina. W 1925 r. habilitował się w zakresie pedagogiki na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie rozprawy: *Główne momenty myśli i badań pedagogicznych*, Lublin 1923. W latach 1920-1939 pełnił funkcję nauczyciela literatury polskiej i historii w Państwowym Gimnazjum im. Stanisława Staszica oraz od 1931 r. dyrektora Szkoły Lubelskiej. Ponadto w latach 1926-1930 prowadził wykłady z psychologii i pedagogiki na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim i w roku akademickim 1928/1929 na Państwowym Pedagogium.

W latach 1920-1925 został zatrudniony jako zastępca profesora pedagogiki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, w latach 1925-1928 jako profesor nadzwyczajny, a w latach 1928-1939 jako profesor zwyczajny. W latach 1920-1939 prowadził zajęcia dydaktyczne na Wydziale Nauk Humanistycznych, w latach 1920-1933 na Wydziale Teologicznym, zaś w latach 1920-1923 na Wydziale Prawa Kanonicznego. W latach 1927-1930 był dziekanem Wydziału Nauk Humanistycznych. Od 1925 r. dojeżdżał także z wykładami na UJK do Lwowa. Wybuch wojny zastał go za granicą, dokąd udał się na wystawę światową w Chicago. Nie zdążył wrócić do kraju, zatrzymał się w Londynie, a następnie udał się do Edynburga, gdzie wykładał w latach 1943-1944 historię wychowania na

Studium Pedagogicznym tamtejszego uniwersytetu, zorganizowanym dla polskich nauczycieli. Zmarł 4 grudnia 1944 r. w Peebles w Szkocji.

Głównym przedmiotem jego zainteresowań była pedagogika i historia wychowania XVIII-XIX w., recepcja poglądów Jana Henryka Pestalozziego w Polsce i Jana Ámosa Komenskigo oraz działalność pedagogiczna Stanisława Staszica. Opublikował m.in.: *Pierwiastkowe przepisy pedagogiczne Komisji Edukacji Narodowej z lat 1773-1776*, wyd. i wstępem opatrzył, Lublin 1923; *Stanisław Staszic ks., Pisma pedagogiczne*, wyd. i oprac., Lublin 1926; *Pestalozzi w Polsce na początku XIX stulecia. Sprawozdania, rozbiory i sądy współczesne*, zebrał i wstępem opatrzył, Lublin 1930; *Elementarz dla szkół parafialnych narodowych z roku 1785*, wydał, Lublin 1930; *Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce z doby Izby Edukacji Publicznej 1807-1812*, Lublin 1931; *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie na tle epoki (1818-1830)*, Lublin 1938; *Pierwsi nauczyciele świeccy w szkole wydziałowej lubelskiej w dobie Komisji Edukacji Narodowej*, Lublin 1939; *Pierwsze przepisy publiczne w szkole wojewódzkiej lubelskiej za czasów Komisji Edukacyjnej*, Lublin 1939; *Tak zwane „Public Schools” w Wielkiej Brytanii*, Londyn 1942.

Kukulski był założycielem i prezesem Koła Pedagogicznego UJ (w czasie studiów); od 1934 r. został członkiem-założycielem Towarzystwa Naukowego KUL; był członkiem Komisji Historycznej Towarzystwa Pedagogicznego; w latach 1927-1939 pełnił funkcję prezesa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, jako jego współzałożyciel; był także: współpracownikiem Komisji dla Dziejów Oświaty i Szkolnictwa w Polsce PAU w Krakowie, członkiem Komisji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Badania Dziejów Wychowania i Szkolnictwa w Polsce, członkiem Zrzeszenia Profesorów i Docentów Polskich Szkół Akademickich w Wielkiej Brytanii. Odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi i Srebrnym Wawrzynem Polskiej Akademii Literatury.

W 1922 r. Kukulski stał na czele Komitetu Obchodu sto pięćdziesiątej rocznicy ustanowienia Komisji Edukacji Narodowej i śmierci ks. Stanisława Konarskiego. Z jego inicjatywy powołano w 1924 r. w Lublinie Komitet Obchodu Setnej Rocznicy Zgonu Stanisława Staszica, którego także został prezesem. Taką też funkcję pełnił od 1929 r. w Komitecie Budowy Pomnika Jana Kochanowskiego w Lublinie. Efektem jego działalności w tym zakresie było doprowadzenie do odsłonięcia w 1930 r. pomnika poety przed Trybunałem Lubelskim. Był wiceprezesem Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Młodzieży Akademickiej, członkiem Lubelskiego Komitetu Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Akademickiej. W 1938 r. wyjechał do Rzymu jako reprezentant KUL-u na uroczystości kanonizacyjne św. Andrzeja Boboli.

Oprac. dr hab. Ryszard Skrzyniarz, prof. KUL

Bibliografia:

AU KUL, sygn. A 26, Akta personalne prof. Zygmunta Kukulskiego; J. Starnawski, *Kukulski Zygmunt Bolesław*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 16, s. 121-122; G. Karolewicz, *Nauczyciele akademicy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w okresie międzywojennym, II. Biogramy*, Lublin 1994, s. 116-118; E. Grela, *Kukulski Zygmunt Bolesław*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 10, Lublin 2004, kol. 168; E. Walewander, *Pedagogia uniwersytetu w życiu i działalności naukowej Zygmunta Bolesława Kukulskiego (1890-1944)*, w: *Wczoraj, dziś i jutro pedagogiki uniwersyteckiej w świetle twórczości Stefana Kunowskiego*, red. K. Braun, M. Łobacz, A. Rynio, Lublin 2010, s. 65-71.